

Jolanta Kondratowicz-Pozorska

Uniwersytet Szczeciński

ROLA PAŃSTWA WEDŁUG EKONOMII EKOLOGII, ŚRODOWISKA I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Wprowadzenie

W praktyce rola państwa jest pochodną zakresu jego funkcji, a te różnią się w przekroju czasowym i przestrzennym, ponieważ znajdują się pod wpływem wielu czynników o podłożu historycznym, kulturowym, politycznym czy ideowym¹. W XXI w. do licznych już zadań państwa należeć będzie także troszczenie się o los przyszłych pokoleń w ramach realizacji założeń ekonomii ekologii, a szczególnie jej pochodnej – ekonomii zrównoważonego rozwoju. W związku z tym rola państwa w gospodarce została sprowadzona do następujących kwestii: państwo powinno pobudzać długotrwały rozwój gospodarczy oraz służyć poprawie efektywności gospodarowania obecnie i w przyszłości, tj. zapewnić ciągły rozwój cywilizacyjny, a zadania podejmowane przez państwo i instytucje państwowe powinny sprzyjać długotrwałemu rozwojowi i efektywności.

W artykule podjęto próbę scharakteryzowania zadań państwa wynikających z upowszechnienia się idei zrównoważonego rozwoju oraz wskazania, jakie działania rządu polskiego są aktualnie realizowane w ramach wypełniania tych założeń. Wiele miejsca poświęcono również zagadnieniom ekonomii ekologii oraz ekonomii środowiska i ochrony zasobów, które coraz częściej inspirują polityków do poszukiwania nowych pól działania dla państwa.

---

¹ *Wpływ idei zrównoważonego rozwoju na politykę państwa i regionów. Problemy ogólnopństwowe i sektorowe*, red. B. Poskrobka, Wyd. WSE, Białystok 2009, s. 20.

1. Rola państwa we współczesnej gospodarce

Pod koniec XX w. większość elit rządzących uważała, że gospodarka rynkowa z niewielkim udziałem państwa jest najwłaściwszą i najszybszą drogą do osiągnięcia rozwoju społeczno-gospodarczego. Tymczasem gospodarka rynkowa mimo wielu zalet ma także słabe strony. Mechanizm rynkowy powoduje bowiem nierówności społeczne, jest źródłem powstawania masowego bezrobocia, wielkich obszarów biedy, występowania zjawisk destabilizujących gospodarkę, niekontrolowanego zanieczyszczenia środowiska itd. Aby zapobiec wymienionym zjawiskom i nasilaniu się ich skali, coraz śmielej akcentuje się potrzebę aktywnej roli państwa w gospodarce rynkowej. Dotychczas najczęściej wymieniane przez ekonomistów powinności państwa, szczegółowo przedstawione w tabeli 1, nie nadążają jednak za szybko zmieniającymi się warunkami społeczno-ekonomicznymi zachodzącymi w rzeczywistości gospodarczej.

Tabela 1

Korekta działań mechanizmu rynkowego przez państwo

Słabości „niewidzialnej ręki” rynku	Interwencja państwa	Przykłady działań polityki gospodarczej
Nieefektywność		
niedoskonała konkurencja, monopole, informacja; ograniczona mobilność czynników produkcji	interwencja na rynku, podtrzymywanie konkurencji, wzmacnianie systemu obiegu informacji, usuwanie bariery wejścia na rynek	ustawodawstwo antymonopolowe, decyzje urzędów antymonopolowych
koszty zewnętrzne (społeczne), np. spowodowane przez firmy prywatne naruszenie stanu środowiska naturalnego	interwencja, wprowadzanie ograniczeń swobody działalności przedsiębiorstw	wprowadzanie przepisów dotyczących ochrony środowiska naturalnego, warunków technicznych itd.
brak zainteresowania przedsiębiorców prywatnych pewnymi dziedzinami działalności, zwłaszcza w sferze tzw. dóbr publicznych, trudności w egzekwowaniu opłat za korzystanie z tego typu dóbr	subsydiowanie działalności w tych dziedzinach lub zlecanie ich instytucjom publicznym	budowa i rozbudowa urządzeń infrastrukturalnych (dróg, kanałów itd.)
Nierówności dochodów		
uznane za nadmierne rozpiętości w poziomie dochodów i warunków życia ludności	redystrybucja dochodów	progresja podatkowa, zasiłki społeczne
Niestabilność gospodarki		
wahania koniunktury, recesja i niskie tempo wzrostu, bezrobocie	oddziaływanie stabilizacyjne polityki makroekonomicznej	regulacja podaży pieniądza, zachęty w systemie podatkowym dla inwestorów, inwestycje publiczne itd.

W literaturze ekonomicznej sformułowano dotychczas wiele argumentów na rzecz ekonomicznej roli państwa w gospodarce rynkowej. Do ważniejszych z nich należą te przedstawione przez T. Dembińskiego², tj.:

- a) konieczność zabezpieczenia systemu gospodarczego od strony instrumentalno-prawnej;
- b) niwelowanie niedoskonałości rynku i konkurencji w praktyce, związane z monopolizacją gospodarki i innymi czynnikami, prowadzące do nieprawidłowej alokacji zasobów gospodarczych oraz obniżania poziomu dobrobytu społeczeństwa;
- c) podejmowanie działań mających na celu zmniejszenie negatywnych efektów zewnętrznych w zakresie produkcji i konsumpcji;
- d) zapewnienie dóbr publicznych (z uwagi na ich niepodzielność oraz wspólną konsumpcję; pozostawienie decyzji tylko rynkowi mogłoby doprowadzić do zbyt małej ich ilości lub nawet zaniku);
- e) istnienie dóbr społecznie pożądaných (np. oświata, ochrona porządku publicznego, czysta woda i powietrze) oraz szczególnie niekorzystnych (np. narkotyki, alkohol, papierosy, hazard) wymusza, by państwo stało na straży dobrych wyborów, ponieważ ocena dóbr i usług z punktu widzenia całego społeczeństwa i jednostki może być różna;
- f) walka z dużymi wahaniami aktywności gospodarczej, bezrobociem, niepełnym wykorzystaniem mocy wytwórczych, inflacją itd.;
- g) zapewnienie opieki dla ludzi starszych, niedołączonych, upośledzonych i chorych, którzy nie są w stanie sami sobie poradzić;
- h) wyrównywanie dużych, nieakceptowanych społecznie różnic dochodowych i majątkowych;
- i) wdrażanie i koordynacja długofalowych działań, których skutkiem ma być podniesienie jakości zasobów ludzkich, modernizacja szeroko rozumianej infrastruktury, wspieranie badań podstawowych, wprowadzanie standardów technicznych i norm jakościowych oraz przestrzeganie praw własności intelektualnej³.

Coraz bardziej podnoszone są też argumenty przeciw ingerencji państwa w gospodarkę. Przeciwnicy są szczególnie negatywnie nastawieni do regulacji państwowych, zwłaszcza wtedy, gdy rzutują one bezpośrednio lub pośrednio na ceny produktów lub usług. Ponadto uważają, że im większy zakres państwowych regulacji to:

- a) tym bardziej zniekształcony jest przepływ informacji rynkowych;
- b) zmniejsza się elastyczność systemu gospodarczego (rozrost biurokracji państwowej i głęboki zasięg ingerowania w gospodarkę);

² P. Dembiński, *Gospodarka rynkowa dla każdego*, Editions Spotkania, Warszawa 1992, s. 36-38.

³ A. Zorska, *Ku globalizacji. Przemiany w korporacjach transnarodowych i w gospodarce światowej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998, s. 142.

- c) obserwuje się wysokie koszty interwencjonizmu państwowego przy równocześnie niewielkiej skuteczności wielu działań;
- d) częściej pojawiają się stany nierównowagi na rynku (niedobory lub nadwyżki);
- e) funkcjonariusze państwowi mogą działać przede wszystkim w interesie własnym, a nie w interesie obywateli;
- f) następuje ograniczanie wolności jednostki i hamowanie oddolnej inicjatywy.

2. Wpływ idei zrównoważonego rozwoju, ekonomii ekologii i środowiska na gospodarkę

Analizując zmiany zachodzące w przeszłości, można stwierdzić, że do początku tzw. rewolucji przemysłowej, rozwój gospodarczy nie wywierał większej presji na otaczające środowisko, a zatem nie interesowano się zagadnieniami jego ochrony ani problemami uszczuplenia jego możliwości. Jednakże już od połowy XIX w., tj. od kiedy człowiek zaczął intensywniej eksploatować zasoby oraz oddziaływać na środowisko w postaci efektów ubocznych, to skutki destrukcyjnych działań w świecie przyrody były coraz większe. Społeczeństwu brakowało jednak świadomości, jak dotychczasowa działalność może wpłynąć na stan gospodarki i poziom życia ludności oraz jakie może mieć skutki w przyszłości. Tymczasem w drugiej połowie XX w. nastąpiło gwałtowne przyspieszenie rozwoju gospodarczego i technologicznego. Skutkiem tego było poszerzenie sfery zagrożeń cywilizacyjnych, do których zaliczyć można zmiany klimatu, eutrofizację wód, zakwaszenie oraz degradację gleb, skażenia toksyczne, urbanizację, zanik bioróżnorodności, odpady, zmniejszenie zasobów wodnych i leśnych, zmniejszenie zasobów surowców energetycznych, zmiany w krajobrazie itp. Ogólnoświatowe zagrożenia wynikające z działalności człowieka na Ziemi zmusiły więc ludzkość do poszukiwania nowych sposobów gospodarowania; poszukuje się zatem nowych teorii ekonomicznych i nowych rozwiązań, które określą jak gospodarować, by uwzględnić dobro obecnych oraz przyszłych pokoleń. Między innymi w odpowiedzi na powyższe problemy w Europie pod koniec XX w. upowszechniła się idea zrównoważonego rozwoju. Jej podstawą jest stwierdzenie, że „na obecnym poziomie cywilizacyjnym możliwy jest rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”⁴. Inaczej ujmując, można stwierdzić, że koncepcja ta⁵:

⁴ G.H. Brundtland, *Nasza wspólna przyszłość*, Raport Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju, PWE, Warszawa 1991, s. 13.

⁵ *Zrównoważony rozwój – polityka i wytyczne. Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy 2004-2009*, Warszawa 2006, s. 3.

- a) ma na celu podniesienie jakości życia zarówno obecnych, jak i przyszłych pokoleń przy jednoczesnym zachowaniu zdolności naszej planety do utrzymywania życia we wszelkich jego różnorodnych formach;
- b) opiera się na zasadach demokracji, rządach prawa i poszanowaniu podstawowych praw, w tym wolności, równości szans i zróżnicowania kulturowego;
- c) wspiera wysoki poziom zatrudnienia w gospodarce, której siła opiera się na wykształceniu, innowacyjności, spójności społecznej i terytorialnej oraz ochronie zdrowia ludzkiego i środowiska.

Zrównoważony rozwój dotyczy zatem trzech filarów jednocześnie, tj.:

- a) środowiska naturalnego, które stanowi niezbędną podstawę zrównoważonego rozwoju;
- b) gospodarki, która postrzegana jest jako narzędzie osiągnięcia tegoż rozwoju;
- c) jakości życia wszystkich ludzi (aspekt społeczny), przez co rozumie się poprawę warunków życia i poziomu odczuwania satysfakcji z życia w określonych realiach.

Biorąc pod uwagę powyższe, uznano, że należy stworzyć nowy system wartości, który uwzględni nie tylko zysk i użyteczność, ale przede wszystkim dobro wspólne, spełniające wymogi środowiskowe⁶. Podkreślono więc w literaturze ekonomicznej, że to system ekonomiczny jest podsystemem ekosystemu, a nie odwrotnie⁷, co dało początek rozwojowi teorii ekonomii środowiska i ochrony zasobów oraz bardziej restrykcyjnej ekonomii ekologii. Pierwsza z nich jest nauką o racjonalnym wykorzystaniu zasobów środowiska w warunkach ograniczoności jego zasobów w celu maksymalizacji dobrobytu. W ramach teorii ekonomii środowiska można wyróżnić trzy podstawowe teorie ekonomiczne:

- a) wykorzystania zasobów materialnych,
- b) zanieczyszczenia i ochrony środowiska,
- c) zachowania przyrody⁸.

Ekonomia ta opiera się na paradygmacie ekonomizacji środowiska i jego zasobów. Daje zatem pierwszeństwo kryterium efektywności oraz optymalności ekologicznej, natomiast kryterium bezpieczeństwa ekologicznego i kryterium wynikające z koncepcji zrównoważonego rozwoju traktuje jako uzupełniające.

---

⁶ Idea dobra wspólnego została przedstawiona w pracy: M. Lutz, *Economics for the Common Good*, Routledge, London and New York 1999.

⁷ O barierach dla ciągłego wzrostu gospodarczego pisze więcej H. Daly, *Sustainable Growth: An Impossibility Theorem*, [w:] *Valuing the Earth: Economics, Ecology, Ethics*, MIT Press, Cambridge 1993.

⁸ T. Żylicz, *Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych*, PWE, Warszawa 2004.

Z kolei ekonomia ekologii jest nauką analizującą oraz opisującą procesy gospodarcze, społeczne i ekologiczne będące podstawą realizacji zrównoważonego rozwoju. Stoi ona w opozycji do ekonomii środowiska, bowiem odwołuje się przede wszystkim do ekologicznego paradygmatu ekonomii, tj. priorytetowe są kryteria bezpieczeństwa i trwałości rozwoju (sprawiedliwości wewnątrzpokoleniowej, międzypokoleniowej czy międzygatunkowej), a uzupełniającym jest kryterium efektywności.

Rolą państwa według obu dziedzin ekonomii jest zatem wypracowanie regulacji, które pozwolą podmiotom gospodarczym na rozwój działań zmierzających do pobudzenia i utrzymania długotrwałego rozwoju gospodarczego oraz jednocześnie zapewnią poprawę efektywności gospodarowania obecnie i w przyszłości, tj. zapewnią ciągły rozwój cywilizacyjny i nie pogorszą warunków egzystencji człowieka w środowisku naturalnym. Władze oraz instytucje państwowe powinny więc podjąć owe zadania zarówno w skali makro-, jak i mikroekonomicznej. Rolą państwa jest dążyć do znalezienia kompromisu pomiędzy dobrobytem materialnym i jakością środowiska a dobrobytem społecznym⁹; ponadto za pomocą decyzji politycznych tak sterować procesami gospodarczymi, by rachunek społecznych kosztów i korzyści środowiskowych był korzystny w długim horyzoncie czasowym. Poza tym dopuszcza się, by państwo przejęło na siebie rozwiązywanie problemu skali i alokacji w gospodarowaniu zasobami środowiska, tak by pokonać niedoskonałość rynku. Ważny jest także cały wachlarz zasad prawnych obowiązujących w danym kraju, który reguluje związki pomiędzy gospodarką a środowiskiem. Między innymi rolą państwa w tym kontekście jest:

- a) zniechęcać podmioty gospodarcze do czynienia szkód w świecie przyrody, np. poprzez nakładanie wysokich kar z tytułu zanieczyszczenia środowiska/nieracjonalnego korzystania z niego;
- b) zachęcać przedsiębiorstwa do poszukiwania rozwiązań technicznych i technologicznych przyjaznych środowisku;
- c) wspierać ośrodki naukowe w badaniach, których celem jest poszukiwanie nowych rozwiązań służących środowisku;
- d) zachęcać do ponoszenia nakładów na ochronę środowiska i podnoszenie jego jakości;
- e) zachęcać podmioty gospodarcze do reakcji typu *win-win* w relacjach gospodarka – środowisko i ewentualnie łagodzić sprzeczności wynikające z tego działania¹⁰.

⁹ Problem poruszono także w pracy *Państwo a rynek we współczesnej gospodarce. Wybrane problemy*, red. Z. Dach, PTE, Kraków 2008, s. 16-17.

¹⁰ *Win-win* jest terminem zaczerpniętym z teorii gier i oznacza jeden z czterech podstawowych wyników gry, gdy obie strony wygrywają. Pozostałe to *lose-lose* (obie strony przegrywają),

3. Zasady realizacji zadań zgodnych z polityką zrównoważonego rozwoju przez państwo polskie

Nadrzędnym celem współczesnego państwa jest stworzenie ram prawnych umożliwiających rozwój społeczno-gospodarczy kraju w zgodzie z poszanowaniem środowiska naturalnego. W Polsce pojęcie zrównoważonego rozwoju było już obecne nawet przed zmianami systemowymi, które nastąpiły pod koniec lat 80. XX w. Po raz pierwszy w Polsce zdefiniowano zrównoważony rozwój w ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska z dnia 31 stycznia 1980 r.¹¹. Także podczas obrad tzw. Okrągłego Stołu została opracowana i przyjęta Polityka Ekologiczna Państwa¹². Termin „ekorozwój” odniesiono wówczas do sześcibla narodowego oraz zdefiniowano jako podporządkowanie potrzeb i aspiracji społeczeństwa i państwa polskiego możliwościom, jakie daje środowisko. W Konstytucji RP również można znaleźć wiele postanowień, które w sposób bezpośredni odnoszą się do ochrony środowiska (np. preambuła, art. 5, art. 31 ust.3, art. 68 ust. 4, art. 78 ust. 232 i inne)¹³. Obecnie polską politykę ochrony środowiska szczegółowo określają kolejne dokumenty o tytule *Polityka ekologiczna państwa* (np. *II Polityka ekologiczna państwa, uwzględniająca działania w perspektywie do 2025 r.*, *Polityka ekologiczna państwa w latach 2009-2012 z perspektywą do roku 2016* itd.¹⁴). Są w nich zapisy, że rząd opracuje program wykonawczy do tej polityki, który zawiera:

- szczegółowe wytyczne dotyczące zasad i zakresu uwzględniania zagadnień ochrony środowiska w programach sektorowych (w tym zasady doboru kryteriów priorytetów);
- szacunek kosztów osiągnięcia celów polityki ekologicznej państwa w odniesieniu do racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych oraz w odniesieniu do jakości środowiska; uwzględnione powinny być również źródła finansowania nakładów na realizację polityki ekologicznej oraz niezbędnych wydatków inwestycyjnych;

---

win-lose (wygrywa – przegrywa) i *lose-win* (przegrywa – wygrywa). W ekonomii termin ten oznacza kierunek myślenia, w którym uważa się, że w dłuższej perspektywie znacznie korzystniejsze dla gospodarki jest, gdy obie strony zyskują (społeczeństwo i środowisko), w przeciwieństwie do sytuacji, gdy zwycięstwo opiera się na wykorzystaniu drugiej strony.

¹¹ Dz. U. 94.49.196, z późn. zm., art. 3.3 a.

¹² Dokument wprowadzono w życie Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1991 r.

¹³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, <http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm> (20.05.14).

¹⁴ http://www.mos.gov.pl/artukul/328_polityka_ekologiczna/338_polityka_ekologiczna_panstwa.html (21.05.14).

- harmonogramy zadań nakładanych na administrację publiczną, w zakresie doskonalenia narzędzi i instrumentów polityki ekologicznej, współpracy międzynarodowej, sporządzania programów wykonawczych i prowadzenia kontroli oraz dokonywania jej oceny i aktualizacji;
- wytyczne dotyczące praktycznej możliwości kontroli stopnia osiągnięcia celów i tym samym obiektywnej oceny skuteczności polityki ekologicznej państwa; mechanizmy kontroli powinny być tak zmodyfikowane, by można było dokonywać takich ocen z wykorzystaniem mierników realizacji polityki ekologicznej państwa. Do szczególnie ważnych należałoby zaliczyć mierniki, takie jak¹⁵:
  - stopień zmniejszenia różnicy między faktycznym zanieczyszczeniem środowiska a naukowo uzasadnionym zanieczyszczeniem;
  - ilość zużywanej energii, materiałów, wody oraz ilość wytwarzanych odpadów i emitowanych zanieczyszczeń w przeliczeniu na jednostkę dochodu narodowego lub wielkość produkcji;
  - stosunek kosztów do uzyskiwanych efektów ekologicznych;
  - techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie itp.).

Państwo dba także o prawidłowości wyrażone wskaźnikami społeczno-ekonomicznymi, wskaźnikami presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźnikami reakcji państwa i społeczeństwa¹⁶. Dlatego też obecnie nasz rząd realizuje wiele zadań zmierzających do tego, by Polska rozwijała się zgodnie z założeniami zrównoważonego rozwoju. Do najważniejszych z nich należą:

- aktywne uczestnictwo przedstawicieli rządu w tworzeniu międzynarodowych dokumentów dotyczących poprawy warunków ekonomicznych, społecznych i środowiskowych oraz ich późniejsze respektowanie;
- stworzenie i realizacja *Strategii zrównoważonego rozwoju Polski do 2025 roku*¹⁷,
- tworzenie (i nadzorowanie jego wykonania) prawa, które gwarantuje bezpieczny rozwój jednostki i społeczeństwa, przedsiębiorstw i całej gospodarki oraz bezpieczeństwo ekologiczne;
- wspieranie działań prośrodowiskowych i prospołecznych w przedsiębiorstwach oraz gospodarstwach domowych itd.

---

¹⁵ Programy wykonawcze i kontrola realizacji [w:] *II polityka ekologiczna państwa*, rozdz. 6, art. 196, http://www.mos.gov.pl/arttykul/328_polityka_ekologiczna/338_polityka_ekologiczna_panstwa.html (21.05.14).

¹⁶ Ibidem, art. 197.

¹⁷ <http://www.access.zgwrp.org.pl/materialy/dokumenty/StrategiaZrownowazonegoRozwojuPolski/strategia1-3.html> (27.05.14).

Podsumowanie

Poziom jakości życia współczesnego człowieka zależy od tego, jaką rolę pełni w społeczeństwie, jakie ma możliwości realizacji w gospodarce i w jakich warunkach biologicznych egzystuje. Dopiero niedawno zauważono, że realizacja wszystkich tych celów zależy od jednego: zapewnienia trwałości i jakości środowiska naturalnego, które daje podstawy do życia oraz działalności gospodarczej społeczeństw. W tym kontekście najważniejszą rolą rządu jest po pierwsze dbanie o taki rozwój gospodarki, żeby realizowała sprawiedliwie zadania płynące z rynku, a po drugie – chronić zasoby, którymi dysponujemy dzisiaj, tak by były podstawą egzystencji także dla przyszłych pokoleń i realizacji ich aspiracji. Państwo choć ma do spełnienia 3 cele: polityczne, ekonomiczne i społeczne, to próbuje je realizować, jednocześnie uzyskując efekt synergii. Zatem w XXI w. państwo ma niwelować niedociągnięcia niewidzialnej ręki rynku, chronić przed negatywnymi skutkami procesów globalizacyjnych, kontrolować i regulować relacje między podmiotami gospodarczymi, a jednocześnie dbać o rozwój ekonomiczny i społeczny z zapewnieniem poszanowania środowiska naturalnego. Odchodzi się natomiast od roli państwa jako instytucji szczegółowo wnikającej w relacje rynkowe. Trudnością w realizacji nowych zadań państwa jest jednak fakt, że zasady ekonomii zrównoważonego rozwoju (ekonomii środowiska i ekologii) są znane rządzącym, ale wśród przedsiębiorców nadal głównym motorem ich działań jest wizja krótkotrwałego zysku. Dlatego też kolejnym zadaniem rządów będzie zmiana trendów konsumpcji i produkcji poprzez odpowiednią politykę finansową i fiskalną oraz odpowiednią promocję z wykorzystaniem środków masowego przekazu i edukacji ekologicznej.

Literatura

Brundtland G.H., *Nasza wspólna przyszłość*, Raport Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju, PWE, Warszawa 1991.

Daly H., *Sustainable Growth: An Impossibility Theorem* [w:] *Valuing the Earth: Economics, Ecology, Ethics*, MIT Press, Cambridge 1993.

Dembiński P., *Gospodarka rynkowa dla każdego*, Editions Spotkania, Warszawa 1992.

Dz. U. 94.49.196, z późn. zm., art. 3.3 a.

<http://www.access.zgwrp.org.pl/materialy/dokumenty/StrategiaZrownowazonegoRozwojuPolski/strategia1-3.html>.

http://www.mos.gov.pl/artukul/328_polityka_ekologiczna/338_polityka_ekologiczna_państwa.html.

<http://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>.

Lutz M., *Economics for the Common Good*, Routledge, London and New York 1999.

Państwo a rynek we współczesnej gospodarce. Wybrane problemy, red. Z. Dach, PTE, Kraków 2008.

Wpływ idei zrównoważonego rozwoju na politykę państwa i regionów. Problemy ogólnopństwowe i sektorowe, red. B. Poskrobka, Wyd. Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Białystok 2009.

Zorska A., *Ku globalizacji. Przemiany w korporacjach transnarodowych i w gospodarce światowej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1998.

Zrównoważony rozwój – polityka i wytyczne. Mechanizm Finansowy EOG oraz Norweski Mechanizm Finansowy 2004-2009, MOiŚ, Warszawa 2006.

Żylicz T., *Ekonomia środowiska i zasobów naturalnych*, PWE, Warszawa 2004.

THE ROLE OF THE STATE BY ECOLOGICAL, ENVIRONMENT AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT ECONOMICS

Summary

The article characterizes the new tasks of the state, which result from the acceptance idea of sustainable development. Also tried to show the Polish government activities related to the implementation of the strategy for sustainable development. In the paper was also devoted to attention to issues of ecological economics, economics of environment which inspire politicians to explore new fields of activity for the state.